

Politická reprezentace jako nový rámec úvah o globální spravedlnosti¹

Political Representation as a new Framework of Global Justice

Kristina Kalitová

Klíčová slova: kritická teorie, přerozdělování, uznání, reprezentace, sociální spravedlnost

Key words: critical theory, redistribution, recognition, representation, social justice

Úvod

Sociální problémy a konflikty jsou nedílnou součástí sociální reality národních států a dostávají se tak do centra pozornosti vědců napříč společenskovědními obory. Svou roli v tom bezpochyby hrají důsledky ekonomické globalizace, oslabování suverenity národních států a s tím související krize sociálního státu jako koncepce demokratického uspořádání společnosti. Sociální problémy související s proměnou všech oblastí lidského života, které přinesly globální interakce, v posledních třech desetiletích zvýraznily spory, jež je nutné reflektovat. Kritická teorie společnosti je jedním ze směrů sociálně-vědního zkoumání, ve kterém hrají takovéto formy konfliktů ústřední roli. Nabízí velmi dobře zpracovanou metodologii, jež umožňuje analyzovat sociální nespravedlnosti v soudobém uspořádání globálního kapitalismu, reflektuje důvody vyostřování sociálních nespravedlností a nabízí nejen normativní řešení sociální spravedlnosti v době globálních interakcí.

Studie se věnuje problematice politické reprezentace jako politické dimenzi spravedlnosti, která je podmínkou a předpokladem pro spravedlivé uspořádání společnosti. Vychází z potřeby artikulovat kritický postoj k zneuznání osob v rámci národních států i v rovině globální a má práce je motivována snahou formulovat normativní východiska, která by mohla být předpokladem pro seberealizaci a spravedlivé postavení lidí v pospolitostech.

Současná kritická teorie se zaměřuje zejména na principy nerovné redistribuce veřejných zdrojů a zneuznání osob², které jim nedovolují rovnoprávně participovat na sociálním životě. Reflexe bojů proti zneuznání a nerovné redistribuci v rámci

¹ Studie vznikla za finanční podpory projektu *Reflection of National and European Identity in the New Millennium (NAETINEM)*, Erasmus+ project No. 2019-1-CZ01-KA203-061227.

² N. Fraser, A. Honneth, *Přerozdělování nebo uznání?*, Praha 2004.

marginalizovaných skupin v lokálních i globálních souvislostech, které zachycují úroveň a požadavky spravedlnosti, jsou předmětem koncepce významné představitelky kritické teorie Nancy Fraser, jež ve své knize *Rozvíjení radikální imaginace*³ posouvá promyšlení úrovní nespravedlností do globálního prostoru prostřednictvím specifické politické dimenze nespravedlnosti tzv. politické reprezentace.

Cílem článku je nalézt další možné trajektorie a pohledy při řešení soudobých sociálních konfliktů z pohledu nespravedlností v otázkách politické reprezentace. Na příkladu nerovné politické reprezentace se pokusíme ukázat, jakým způsobem může být reprezentace zastřešujícím principem na poli zkoumání nespravedlností v oblasti přerozdělování a uznání, a naznačíme možnosti dalšího globálního vývoje sociální spravedlnosti a jejího kritického zkoumání.

Chybný rámec úvah o sociální spravedlnosti

Sociální, politické, kulturní, ekonomické i další nespravedlnosti se v dnešní době odehrávají v makroregionálním, transnacionálním a globálním prostředí, přičemž ale pokusy o nápravy sociálních nespravedlností stále probíhají zejména v rámci národních států.⁴ Takto omezený metodologický nacionalismus je již pro zkoumání sociálních nespravedlností a jejich zdrojů, vzhledem k silícím globálním interakcím, nedostačující. Zdá se tedy nezbytné reformulovat podmínky sociální spravedlnosti v novém globálním rámci, který bude schopen pojmut a pochopit současné globální vazby a rozvinout globální teorii sociální spravedlnosti a kosmopolitní společnosti.

Odmítnutí současného nacionalistického výkladového rámce a stanovení rámce/ů globálního, který by řešil nápravy nespravedlnosti v otázkách přerozdělování, uznání a politické reprezentace, je příliš radikální, a proto je dobré se nejprve zaměřit na makroregionální institucionální organizační strukturu⁵, která je mezistupněm v cestě za stanovením normativních principů sociální spravedlnosti v globálním prostoru. Ulrich Beck⁶ v tomto ohledu přináší novou, kosmopolitní teorii sociálních nerovností, v níž potvrzuje můj předpoklad, že národní politický rámec bude zpochybněn ve prospěch globalizujícího se

³ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

⁴ M. Hrubec, *Kritická teorie společnosti. Český kontext*, Praha 2013, s. 23.

⁵ Příkladem makroregionální institucionální organizační struktury je Evropská unie. M. Hrubec, *Kritická teorie společnosti. Český kontext*, Praha 2013.

⁶ U. Beck, *Moc a protiváha moci v globálním věku nová ekonomie světové politiky*, Praha 2007.

kapitálu. „Nová kritická teorie naproti tomu koncepčně odhaluje, že se klasické hranice mezi vnitřní a zahraniční politikou stírají a mísí a že se dílčí disciplíny politické vědy, jako jsou mezinárodní politika a národní nauka o vládě, musí oprostít od dogmatiky národního pohledu a že učení o vládě musí být přepsáno z kosmopolitního úhlu pohledu.“⁷ Stejně tak Iris M. Young⁸ vidí základní principy globální demokracie a tím i globální spravedlnosti v lokálním sebeurčení a globální politické rovnosti mezi národy a je toho názoru, že „...i globální úroveň kolektivního řešení problémů lze nejlépe ustavit pomocí prostředků systému lokálních a regionálních jednotek s výraznou autonomií pro organizaci jejich vlastních životů a jednání, jež jsou propleteny v řadě globálních regulačních režimech, na jejichž procedurách a rozhodnutích všichni participují.“⁹

Normativní předpoklady koncepce globální spravedlnosti by tedy měly být založeny na makroregionálních a kosmopolitních principech, které otevřou nové perspektivy na poli výzkumu marginalizace a sociálních nespravedlností, zároveň však musí vycházet ze současného stavu nerovností mezi jednotlivci v pospolitostech. Hrubec¹⁰ zachází ještě dál, když jako nový rámec pro řešení nespravedlností přichází s myšlenkou globálního státu jako univerzální politické pospolitosti, která ale nevyžaduje zánik autonomie jejich jednotlivých lokálních jednotek, čímž podporuje myšlenku konstituování principů globální sociální spravedlnosti na lokálních a makroregionálních základech. V takto nově definovaném rámci dochází ke zvýraznění nerovnoměrností a nerovností a k potřebě redefinovat principy náprav složitých sociálních rozporů a jejich důsledků.

Měli bychom začít u analýzy třech druhů podřízení, které vycházejí z nerovné redistribuce, z neuznání jednotlivců jako plnohodnotných členů společnosti a z nerovné politické reprezentace, přičemž se podrobněji zaměřím na politickou reprezentaci, již považuji ve shodě s Fraser¹¹ za princip spravedlnosti, který je schopen přesunout úvahy o sociální spravedlnosti do nového, globálního prostoru, jež jsem definovala výše.¹² Principy nerovné

⁷ U. Beck, *Moc a protiváha moci v globálním věku nová ekonomie světové politiky*, Praha 2007, s. 85.

⁸ I. M. Young, *Proti útlaku a nadvládě. Transnacionální výzvy politické a feministické teorii*, Praha 2010.

⁹ I. M. Young, *Proti útlaku a nadvládě. Transnacionální výzvy politické a feministické teorii*, Praha 2010, s. 222.

¹⁰ M. Hrubec, *Kritická teorie společnosti. Český kontext*, Praha 2013.

¹¹ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

¹² Vycházíme v tomto ohledu z trojdimenzionální teorie spravedlnosti Nancy Fraser, která ve své knize *Rozvíjení radikální imaginace* reformulovala tři principy nerovností v kontextu globálních interakcí. Naznačuje zde možné přístupy k řešení sociálních nespravedlností v globálním prostoru, zpochybňuje stávající rámec debat o spravedlnosti, který je postaven na principech keynesiánsko-vestfálského rámce a vznáší požadavek zahrnout do teorií globální spravedlnosti principy uznání, přerozdělování a politické reprezentace takových způsobem, aby nebylo jedno redukováno na druhé. Fraser v knize naznačuje nový přístup k řešení nespravedlností, které přesahují hranice národních států, nicméně nenabízí soubor normativních opatření, která by bylo možné použít v praktické politice pospolitostí a která by mohla být cestou k větší spravedlnosti.

polické reprezentace je přitom nutné promýšlet v kontextu sociálním a ekonomickém, abychom předešli politickému redukcionismu, jak to činí například Alessandro Ferrara¹³ nebo redukcí principů na uznání, jako je tomu v teorii Axela Honnetha.

Začneme-li ekonomickými otázkami v oblasti sociální spravedlnosti, lze konstatovat, že je politika přerozdělování stavěna na roveň politice vztažené ke třídám a že nápravu nespravedlností má zajistit určitá forma ekonomické restrukturalizace nebo přerozdělení zdrojů na nápravu nerovností.¹⁴ Principy spravedlnosti uznání jsou oproti tomu vztaženy k politice rozdílu či identity, která představuje konflikty v oblasti genderu, národnosti či etnicity, a zahrnuje zneuznání, neúctu či stereotypizaci vůči jednotlivcům nebo společenským skupinám. Formou nápravy těchto forem podřízení je dekonstrukce samotných kategorií, které podporují rozdíly a nerovné postavení mezi skupinami a které generují zneuznání.¹⁵ Tyto dvě formy podřízení a marginalizace jedinců ve společnosti jsou často stavěny proti sobě¹⁶. Někteří autoři¹⁷ vidí nespravedlnosti v ekonomických problémech, přičemž politika identit je pro ně kontraproduktivním vychýlením při tvorbě univerzálních morálních norem. Oproti tomu příznivci politiky uznání, jako je například Judith Butler¹⁸ nebo Charles Taylor¹⁹, považují uznání za základní lidskou potřebu. Iris Maria Young pak argumentuje ve prospěch politiky uznání tak, že spravedlnost se netýká primárně toho, kolik statků by měl člověk mít, ale toho, jaké by měl mít postavení vůči jiným osobám.²⁰

Teoretici sociální spravedlnosti tedy vykreslují principy přerozdělování a uznání jako vzájemně neslučitelné, což zpochybňuje Fraser²¹, když přichází s požadavkem sjednotit principy uznání a přerozdělování do jednotného rámce takovým způsobem, aby nebylo jedno redukováno na druhé a bylo tak možné zkoumat více stupňů podřízení, která se ve

¹³ A. Ferrara, *Nedostatek soudnosti. Evropská a kosmopolitní otázka*, Praha 2007.

¹⁴ Příkladem takovéto restrukturalizace může být přerozdělení příjmů a majetků, reorganizace dělby práce, změna struktury pozemkového vlastnictví ad. N. Fraser, A. Honneth, *Přerozdělování nebo uznání?*, Praha 2004, s. 30.

¹⁵ N. Fraser, A. Honneth, *Přerozdělování nebo uznání?*, Praha 2004.

¹⁶ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

¹⁷ B. Berry, *Culture and Equality An Egalitarian Critique of Multiculturalism*, London 2000., T. Gitlin, *The Twilight of Common Dreams. Why is America Wracked by Culture Wars*, New York 1995., R. Rorty, *Achieving Our Country Leftist Thought in Twenty-Century America*, Harvard 1999.

¹⁸ J. Butler, *Merely cultural*, in: Olson K. eds. *Adding insult to injury Nancy Fraser debates her critics*, London 2008.

¹⁹ Ch. Taylor, *The Politics of Recognition*, in: Gutmann A. eds. *Multiculturalism Examining the Politics of Recognition*, Princeton 1992.

²⁰ I. M. Young, *Justice and the Politics of Difference*, Princeton 1990.

²¹ N. Fraser, A. Honneth, *Přerozdělování nebo uznání?*, Praha 2004.

společnostech vyskytují.²² „Žádné uznání bez přerozdělování.“²³ Jednotlivé přístupy přerozdělování, uznání, a i dvoudimenzionální teorie spravedlnosti, jak ji formulovala Nancy Fraser²⁴, vyhovovaly pro řešení otázek nespravedlnosti v rámci národních států. Jak jsem již uvedla výše, tento rámec úvah o spravedlnosti byl zpochybněn a tyto předpoklady pro nápravu spravedlnosti by měly být vzhledem k současným globálním interakcím a přechodem k transpolarismu promyšleny novým způsobem.

Fraser²⁵ proto přichází s trojdimenzionální teorií spravedlnosti, ve které rozšiřuje požadavek spravedlivého uznání a přerozdělování o politickou dimenzi spravedlnosti, kterou je tzv. reprezentace. Přerozdělování a uznání chápe rovněž v politickém slova smyslu, jelikož jsou bezesporu předmětem politických sporů a jsou mocensky zatížené.²⁶ Politickou reprezentací má však na mysli „...politické ve specifickém, konstitutivním slova smyslu, který se týká konstituování státní jurisdikce a rozhodovacích pravidel ohledně sporů. Politické v tomto smyslu představuje scénu, na které se odehrávají boje kolem rozdělování a uznání. Politická dimenze spravedlnosti ustanovuje kritéria sociální sounáležitosti, tedy určuje, kdo je chápán jako člen. Tím specifikuje rozsah dalších dimenzí, protože říká, kdo je zahrnut, a kdo vyloučen z okruhu těch, koho se týká spravedlivé rozdělování a reciproční uznání.“²⁷ Odstranění všech třech řádů podřízení a nespravedlností pak spočívá v odstranění institucionálních překážek participační parity. Názorně to ukazuje tabulka níže.

Domény spravedlnosti	Podmínky participační parity	Formy sociální diferenciace	Formy nespravedlnosti	Nápravy
Ekonomické	Objektivní podmínky	Třída	Chybné přerozdělení	Přerozdělení
Kulturní	Intersubjektivní podmínky	Status	Chybné uznání	Uznání

²² Svou dvoudimenzionální i revidovanou trojdimenzionální teorii spravedlnosti zastřešuje Nancy Fraser pojmem participační parita. Participační parita slouží jako interpretační ideál sociální spravedlnosti a normativní jádro které by mělo všem členům společnosti poskytovat rovný společenský status a umožnilo by jim spolu navzájem jednat jako rovný s rovným. N. Fraser, A. Honneth, *Přerozdělování nebo uznání?*, Praha 2004.

²³ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007, s. 187.

²⁴ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

²⁵ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

²⁶ Politická nespravedlnost úzce souvisí s nespravedlností ekonomickou i kulturní. Zneuznání a nerovná redistribuce nevyhnutelně omezuje schopnost členů, zasažených těmito nespravedlnostmi, zapojovat se plnohodnotně do všech druhů občanské a politické činnosti. Takto formulovaná politická nespravedlnost přispívá k marginalizaci a nesprávnému rámování, kdy jsou někteří členové společnosti postaveni mimo legitimní politickou komunitu.

²⁷ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007, s. 159.

Politické	Občansko-politické podmínky	Občanství	Marginalizace	Inkluze
-----------	-----------------------------	-----------	---------------	---------

Tab.1 Trojdimenzionální schéma spravedlnosti Nancy Fraser²⁸

Fraser tak používá novou argumentaci kterou je možné rozpracovat do globálního prostoru, protože se její teorie spravedlnosti nevěnuje již pouze otázce, „co“ komu náleží nebo „kdo“ by měl být uznáván, ale také otázce, „jaké“ společenství je relevantní právě vzhledem ke globálním interakcím²⁹. K nerovné reprezentaci pak dochází v případech, kdy politické hranice nebo rozhodovací pravidla národních států některým lidem neumožňují rovně participovat v sociální interakci s druhými.

„Nerovná reprezentace je neredukovatelná na nerovnoměrné rozdělování či na zneuznání, protože může nastat i při neexistenci právě zmíněných nespravedlností, byť je s nimi obvykle spojena.“³⁰ V tomto ohledu je třeba zkoumat všechny tři principy nespravedlnosti nejen tak, aby byl jeden redukován na druhý, ale zároveň takovým způsobem, že ho budeme promýšlet v novém globálním rámci, který pomůže systematictěji artikulovat formy podřízení, jež národní stát překračují. Měli bychom se pokusit formulovat nové principy spravedlnosti, které otevřou prostor pro vytvoření transkulturních procesů vzájemného uznání, přerozdělování a reprezentace, přičemž se musíme vyvarovat zejména západocentrické perspektivy a předsudků. To je nezbytné pro odstranění nespravedlností v globálním měřítku a které doposud výrazně brání rovnocennému dialogu a nápravám nespravedlností, jež by neměly být postaveny na teritorialitě, ale spíše na principu všech dotčených.³¹

Wolfgang Welsch³² tuto domněnku potvrzuje, když říká, že globalizace otevřela prostor jednotlivcům, přičemž jejich identita a tím i požadavky spravedlnosti jsou formulovány v transnacionálním prostoru. To je důležité pro smýšlení o globální spravedlnosti, jelikož takto formovaná identita členů pospolitostí je schopna lépe porozumět kulturním kódům a vzorcům, které byly doposud přijímány pouze příslušníky jednotlivých oddělených kultur. S tímto názorem se ostatně shodují i další myslitelé³³, kteří zdůrazňují fakt, že transnacionální a globální jevy již nelze studovat ve starých strukturách, ale pouze v novém, globálně pružném a

²⁸ K. Olson, *Adding Insult to Injury Nancy Fraser Debates Her Critics*, London 2008.

²⁹ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

³⁰ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007, s. 161.

³¹ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

³² W. Welsch, *Pluralita jako etická a politická hodnota*, Praha 1993.

³³ G. Therborn, *Handbook of European Societies Social Transformations in the 21st Century*, New York 2010., H. K. Bhabha, *The Location of Culture*, London 2004., I. Sklair, *Globalization Capitalism and its Alternatives*, Oxford 2017.

transdisciplinárním rámci. V následující kapitole se pokusím naznačit, jakou roli hraje v tomto ohledu politická reprezentace jako jedna z podmínek úspěšného boje za spravedlnost v globalizovaném světě.

Politická reprezentace jako podmínka globální sociální spravedlnosti

Rozhodnutí národních států dnes nepopíratelně ovlivňuje životy osob, které žijí vně ale i mimo jeho hranice, stejně jako to činí nadnárodní korporace a vládní i nevládní mezinárodní organizace. Tváří v tvář globálním interakcím a s nimi spojeným problémům, jako je genderová nerovnost, musíme konstatovat, že šance na dobrý a spravedlivý život závisí stejně tak na procesech, které jsou utvářeny uvnitř národních států, jako na procesech, které teritoriální hranice překračují.³⁴ Důležitou podmínkou sociální spravedlnosti se v tomto ohledu stává vedle spravedlivého přerozdělování a uznání i rovná politická reprezentace, která je schopná reagovat na nový rámec úvah o spravedlnosti a pomáhá odpovědět na otázku, jakým způsobem integrovat všechny tři požadavky spravedlnosti tak, aby byly omezeny nerovnosti v globalizovaném světě.³⁵ Politika reprezentace se pokouší o odstranění překážek v politické doméně. Olson³⁶ popisuje politickou reprezentaci tak, že identifikuje dvě dimenze reprezentace. První zahrnuje realizaci individuálních projektů a druhá zahrnuje práci na společných cílech. Obě dimenze dle Olsona zvyšují politickou participaci, čímž se stávají nezbytnou podmínkou participační parity a umožňují občanům zavedení mechanismů k větší mobilizaci komunit ve společnostech.

Reprezentace jako politická dimenze spravedlnosti umožňuje členům společností rovně participovat na politice, sdílet informace o svých preferencích a vytvářet tlak na mocenskou sféru. V souvislosti se sociální spravedlností chápeme reprezentaci jako způsob, jímž můžeme v sociálních interakcích participovat na politice a komunikovat relevantní zájmy a požadavky spravedlnosti přerozdělováním a uznáním v politickém prostoru. Vínou globálních interakcí se prohloubily nerovnosti v problematice rovné reprezentace, která v nově definovaném rámci některým osobám chybně upírá možnost participovat na sporech o spravedlnost a vznášet své nároky, čímž se stávají nečleny vyloučenými z politického vstupu.³⁷ Tyto nerovnosti jsou

³⁴ N. Fraser, *Scales of justice reimagining political space in a globalizing world*, New York 2010, s. 113.

³⁵ Politika přerozdělování je typická nápravou nespravedlností s hora dolů, proto se stala zdrojem kritiky pro svou rigidní povahu. I. Sklair, *Globalization Capitalism and its Alternatives*, Oxford 2017. Politika uznání zahrnuje dekonstrukci stigmatizujících kategorií shora dolů v kombinaci s opatřeními, která oceňují skupinové rozdíly. Žádný z těchto přístupů nehovořil o politických právech osob dotčených nespravedlností a neumožňoval zásahy zdola nahoru.

³⁶ K. Olson, *Adding Insult to Injury Nancy Fraser Debates Her Critics*, London 2008.

³⁷ K. Olson, *Adding Insult to Injury Nancy Fraser Debates Her Critics*, London 2008.

založeny zejména na sociální stratifikaci, sociální třídě a sociálním statusu, se kterým vstupují jedinci do sociálních vztahů a kterým je na základě příslušnosti k nižším společenským třídám upírán status plnohodnotného občana.

Nespravedlnosti na úrovni politické reprezentace tak mohou být definovány faktory, jako je pohlaví, rasa či etnicita. Nerovnosti v otázkách přerozdělování a uznání se proto nutně týkají i nerovné politické reprezentace a s ní spojeným politickým hlasem z hlediska toho, co říká, kdo se ho účastní a jakému typu společenství je politický hlas upírán. Ústředním problémem v otázkách sociální spravedlnosti se v tomto ohledu stává to, jakým způsobem transnacionální politické systémy, jako příklad uveďme Evropskou unii, reagují na ekonomickou a kulturní nerovnost.³⁸ Rovná politická reprezentace by pak měla formulovat normativní požadavky a nároky spravedlnosti, reagovat na přání všech, kteří jsou zasaženi nějakým druhem nespravedlnosti. Normativní chápání pojmu spravedlnosti v tomto ohledu bezesporu znesnadňuje skutečnost, že je složité uchopit samotný subjekt spravedlnosti. S ohledem na přijatelné limity nerovnosti se jednotlivci, skupiny a společnosti na úrovni nerovného přerozdělování a kulturního a sociálního zneuznání bezesporu liší.

Proto je třeba dívat se na politickou reprezentaci ještě z jednoho hlediska, a to jako na metaúroveň politické nespravedlnosti³⁹, která vzniká v důsledku rozdělení globálního politického prostoru na ohraničené občanské řády. Příkladem meta-nespravedlnosti a nesprávného rámování, kdy jsou některé osoby vyčleněny z rozhodování o spravedlnosti, je podle Fraser⁴⁰ to, jakým způsobem mezinárodní systém účelově manipuluje s hranicemi volebních obvodů na úkor globálně chudých. „Popis politické nespravedlnosti zahrnuje rovněž tři úrovně. Tím, že popisuje nejen běžnou nerovnou politickou reprezentaci, umožňuje uchopit problém rámce jako záležitost spravedlnosti. Tím, že se zaměřuje nikoli pouze na „co“, ale také na „kdo“ a na „jak“, nám umožňuje hodnotit alternativní principy spravedlnosti a alternativní procesy nastavení rámce.“⁴¹ Výsledkem chybně specifikovaného rámce je upření politického hlasu některým členům společností, kteří jsou vystaveni nespravedlnosti. Dochází tím k propojení symbolického vnímání politické reprezentace jako metanespravedlnosti vycházející z chybného chápání rámce s reálným upřením politického demokratického hlasu.

³⁸ I. Sklair, *Globalization Capitalism and its Alternatives*, Oxford 2017.

³⁹ N. Fraser, *Scales of justice reimagining political space in a globalizing world*, New York 2010.

⁴⁰ N. Fraser, *Scales of justice reimagining political space in a globalizing world*, New York 2010.

⁴¹ N. Fraser, *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007, s. 179.

Chybná definice a samotné stanovení rámce pak ovlivňuje rozhodovací pravidla v oblasti rovného přerozdělování a uznání a brání tak vytvoření norem spravedlnosti, které by mohly překračovat keynesiánsko-vestfálský rámec⁴² úvah o ní. V globálním prostoru je potřeba stanovit takové normy a instituce, které budou vykonávat dohled nad tím, že nebude nikomu dotčenému nespravedlností upírána možnost politicky participovat a vznášet demokratické požadavky na řešení této nespravedlnosti, přičemž institucionální aparát by měl zajišťovat, že dané normativity nebudou z rámce úvah o té, které nespravedlnosti nebo podřízení vylučovat osoby nebo sociální skupiny, které jsou jimi dotčeny.⁴³ Úvahy o politické reprezentaci jako rámci, ve kterém jsou vedeny spory o spravedlnost na úrovni přerozdělování a uznání by měly být součástí politického rozhodovacího procesu, neboť se jedná o vyvíjející se a proměnný předpoklad normativity sociální spravedlnosti.

Je tedy třeba vytvořit veřejný prostor a instituce, kde bude možné o těchto otázkách diskutovat s transnacionálním přesahem. Tento předpoklad není ale možné promyšlet bez pojmu solidarita, která by měla být v globálním prostoru opět trojdimenzionální. První je solidarita subjektivní, která bude podporovat různost identit v globálním prostoru. Druhá je objektivní solidarita, která vytváří solidaritu založenou na společném zájmu.⁴⁴ Třetí je solidarita komunikativní, jejíž podmínkou je rovná politická participace občanů na rozhodování v záležitostech spravedlnosti, která vede k solidaritě ve sdílené politické praxi.⁴⁵ Rovnost politické reprezentace se tak stává klíčovým pilířem sociální spravedlnosti a měla by jí být věnována stejná pozornost jako tomu bylo v minulosti u přerozdělování a uznání. Politická dimenze představuje výzvu pro teoretické perspektivy zabývající se politickou nespravedlností jako cestou k sociální spravedlnosti. Fraser tvrdí, že spravedlnost je možné realizovat pouze za předpokladu propojení všech tří pilířů, tedy včetně spravedlivého zastoupení v politické prostoru. Nespravedlnost je formována a rámována politikou reprezentací, přičemž v takto chápaném prostoru lze identifikovat a zpochybňovat sociální, ekonomické a kulturní struktury podřízení, rovněž v globálním měřítku.

⁴² Keynesiánsko-vestfálský rámec spojuje ekonomický směr 20. století, jehož požadavkem je doplnit tržní ekonomiku stabilizační hospodářskou politikou, která je zaměřena na dosažení plné zaměstnanosti se systémem, v němž státy mají svrchovanost nad domácími záležitostmi, zatímco v jejich vzájemných vztazích neexistuje nikdo suverénní. Mezinárodní politika se řídí systémem konvencí a smluv, které jsou ovšem těžko vynutitelné, pokud participované státy odmítají spolupracovat. Prolomením tohoto rámce vzniká globální politika, která se liší od mezinárodní politiky tím, že zde vznikají formy globálního řízení a správy, které sice mají základ v národních státech, ale existují zároveň i mimo ně. Fraser N., *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.

⁴³ Fraser N., *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007, s. 172.

⁴⁴ Příkladem je ekologické vědomí a chování.

⁴⁵ N. Fraser, *Scales of justice reimagining political space in a globalizing world*, New York 2010, s. 151.

Závěr

Z výše uvedené analýzy filozofických a normativních předpokladů sociální spravedlnosti vyplývá, že politická reprezentace hraje roli při formulování požadavků sociální spravedlnosti v globálním prostoru. Současné globální interakce změnilly rámec úvah o spravedlnosti, a proto je nutné vedle původní otázky, „co“ je předmětem nespravedlnosti, pokládat rovněž otázku, „kdo“ je zahrnut a vyloučen z okruhu těch, koho se týká spravedlivé přerozdělování a uznání, a „jaké“ společenství je relevantní. V tomto ohledu se zdá být konstruktivní princip „všech dotčených“, který je schopen zahrnout do úvah o spravedlnosti všechny osoby, jež jsou zasaženy nějakou sociální strukturou či institucí bez ohledu na státně – teritoriální uspořádání. Tím dochází k překročení keynesyánsko-vestfálského rámce, ve kterém byla sociální nespravedlnost doposud promyšlena.

Posunem k chápání teorie spravedlnosti jako trojdimenzionální, která vedle přerozdělování a uznání zahrnuje pod pojem participační parity rovněž pojem reprezentace, dochází k posunu při promyšlení sociální spravedlnosti a participační parity jako koncepce výsledku k jejímu chápání a rovněž jako procesu, pomocí kterého lze hodnotit demokratickou legitimitu norem. Ve studii bylo prokázáno, že původní rámec úvah o spravedlnosti pozbývá platnosti a je nutné ho promyšlet v nových globálních souvislostech. Principem, který může reagovat na takto nově definovaný rámec, je princip politické reprezentace, která umožňuje v novém rámci promyšlet všechny řady podřízení a která je předpokladem, jak zajistit sociální spravedlnost v době globálních interakcí. To se stává stále naléhavějším požadavkem v globalizovaném neoliberalním světě, kde by měl být politický prostor upraven tak, aby zahrnoval i hlasy těch, kteří jsou na okraji společnosti, tedy primárně na ty, kterých se ve skutečnosti některá z nespravedlností bezprostředně týká. Předložená analýza politické reprezentace se stává výzvou pro další výzkumy teoretických i praktických předpokladů sociální spravedlnosti.

Prameny a literatura

Studie

- Beck U., *Moc a protiváha moci v globálním věku nová ekonomie světové politiky*, Praha 2007.
- Berry B., *Culture and Equality An Egalitarian Critique of Multiculturalism*, London 2000.
- Bhabha H. K., *The Location of Culture*, London 2004.
- Butler J., *Merely cultural*, in: Olson K. eds. *Adding insult to injury Nancy Fraser debates her critics*, London 2008.
- Ferrara A., *Nedostatek soudnosti. Evropská a kosmopolitní otázka*, Praha 2007.
- Fraser N., Honneth A., *Přerozdělování nebo uznání?*, Praha 2004.
- Fraser N., *Rozvíjení radikální imaginace. Globální přerozdělování, uznání a reprezentace*, Praha 2007.
- Fraser N., *Reframing Justice in a Global World*, New York 2008.
- Fraser N., *Scales of justice reimagining political space in a globalizing world*, New York 2010.
- Gitlin T., *The Twilight of Common Dreams. Why is America Wracked by Culture Wars*, New York 1995.
- Hrubec M., *Kritická teorie společnosti. Český kontext*, Praha 2013.
- Honneth A., *Zbavovat se svéprávnosti paradoxy současného kapitalismu*, Praha 2007.
- Honneth A., *Patologie rozumu dějiny a současnost kritické teorie*, Praha 2011.
- Olson K., *Adding Insult to Injury Nancy Fraser Debates Her Critics*, London 2008.
- Rorty R., *Acheiving Our Country Leftits Thought in Twenty-Century America*, Harvard 1999.
- Sklair I., *Globalization Capitalism and its Alternatives*, Oxford 2017.
- Taylor CH., *The Politics of Recognition*, in: Gutmann A. eds. *Multiculturalism Examining the Politics of Recognition*, Princeton 1992.
- Therborn G., *Handbook of European Societies Social Transformations in the 21st Century*, New York 2010.
- Welsch W., *Pluralita jako etická a a politická hodnota*, Praha 1993.
- Young I. M., *Justice and the Politics of Difference*, Princeton 1990.
- Young I. M., *Proti útlaku a nadvládě. Transnacionální výzvy politické a feministické teorii*, Praha

Summary

The article focuses on the study of today's conditions of social justice in terms of critical theory. Due to the expanding global interactions, significant changes in all areas of human life, it is necessary to re-evaluate and examine the conditions of social justice from new perspectives. One of them is the approach of critical theory of society as a social critique of current and historical injustices of micro-regional phenomena and development tendencies of today's societies. The predominant approaches to addressing the conditions and setting the norms of social justice have become the examination of the economic, cultural and political conditions of justice and the principles of redistribution, recognition and political representation based on them as a form of redress. By a critical – theoretical analysis of political deficits in the current global space, I will try to analyze the role of political representation, as one of the conditions of social justice, in setting the standards of a just society.